8. ATLAR

b) ATLARYŇ SAN BÍLEN ÜÝTGEÝSI

186-nji gönükme. *Suratlaryň adyny okaň we olara degişli soraglara jogap beriň.*

1. Jüýje.

Näçe jüyje bar?

1. Jüýjeler,

Näçe jüyje bar?

2. Kitap.

Näçe kitap bar?

2. Kitaplar.

Näçe kitap bar?

3. Towuk.

Näçe towuk bar?

3. Towuklar.

Näçe towuk bar?

Turkmenkulti.com

1. *Suratlaryň haýsysy bir zady, haýsysy köp zady aňladýar?*

2. *Köp zady aňladýan atlaryň asyl sözüni we goşulmasyny aýdyp beriň.*

* * *

187-nji gönükme. *Äşäkdaky atlary okaň we olary nusgadaky ýaly edip, depderiňize göçüriň.*

Degirmen, depderler, keçe, köşek, ene, eneler, köşekler, yorgan, çaga, oglanlar, tilkiler, çekiçler, mugallymlar, nar, mugallym, depe, baglar.

Nusga:

Bir zady aňladýan atlar	Köp zady aňladýan atlar
Degirmen *keçe*	*Depderler* *keçeler*

Köp zady aňladýan atlaryň asyl sözüni we goşulmasyny aýdyp beriň

Atlar birlik sany we köplük sany aňladýarlar. -lar, -ler, goşulmasyny kabul etmedik atlar birlik sany aňladýarlar. Meselem: *çaga, ene, kitap.* -lar, -ler, goşulmasyny kabul eden atlar köplük sany aňladýarlar. Meselem: *çagalar, eneler, kitaplar.*

188-nji gönükme. *Sözlemleri okaň we göçüriň. Has gara ýazylan atlaryň haýsysynyň birlik, haýsysynyň köplük sany aňladýandygyny aýdyň.*

1. **Oglan** ýerinden turdy. **Oglanlar** mekdebe barýar. Gyz surat çekýär. **Gyzlar** oýnaýar.

2. işçi işden geldi, **işçiler** işden gelýärler.

3. Bu **kepderiler** uçdumy?

Köplük sany aňladýan atlaryň goşulmasyny aýdyň.

işçiler

189-nji gönükme.*Hekaýajygy okaň. Köplük sanda ulanylan atlary aýdyň we olary depderiňize göçüriň.*

ÝAGYŞ

Öten agşam gök gürläp, ýyldyrym çakdy. Güýçli gelen çabga köçeleri suw-sil etdi. Häzir eýýäm köçeler çalygypdyr. Diňe agaçlaryň göm-gök ýapraklarynda ýagyş düwmejikleri gün nuruna bulduraşýar.

Bu wagt adamlar işe howlugyp barýar. Oglanlar mekdebe barýar. Cagalaryň ellerinde gül desseleri bardy. Ol güller edil çagalaryň özleri ýaly ýaşajykdy.

(A. Gurbanow, «Çigildem güli»).

***Nusga:** köçeler, agaçlaryň, ...*

Ýagyş *diýen hekaýajyga degişli meýilnama düzüň.*

190-nji gönükme. *Aşakdaky atlary okaň. Birlik sany aňladýan atlary biraýry, köplük sany aňladýanlary biraýry göçüriň.*

Dutar, halta, çebişler, daýhan, daýhanlar, yaprak, oturgyç, itler, öküz, goýun, geçiler, ördek, gapy, jüýjeler, ördekler, ýapraklar, ussalar, şäher, obalar, käkilikler, işçiler.

Käkilik *diýen sözüň manysyny düşündiriň we sözlük depderiňize ýazyň.*

191-nji gönükme. Birlik sandaky atlary köplük sana öwrüp, depderiňize ýazyň. **-lar** goşulmasynyň ýogyn çekimlili sözlere, **-ler** goşulmasynyň inçe çekimlili sözlere goşulýandygy ýadyňyzda bolsun.

Guş, pişik, parta, depder, çemçe, okuwçy, tikinçi, kelem, käşir, tilki, şagal, gumry, düýe, köşek, gurjak, owlak, demir, dag, deňiz, ýaprak, bag, torgaý, serçe.

***Nusga:** guşlar, pişikler, ...*

192-nji gönükme. *Sözlemleri okaň we göçüriň. Birlik sandaky atlaryň aşagyna bir çyzyk, köplük sandakylara iki çyzyk çyzyň.*

1. Baglaryň ýapraklary saralypdyr. Üzümiň ýapragy dökülipdir.

2. Okuwçy galam aldy. Okuwçylar galamlaryny partada goýdular.

3. Oglanlar we gyzlar geldiler. Çagalar kitap aldy.

Turkmenkultr.com

4. Pagtaçylary oňat garşyladyk.

193-nji gönükme. *Okaň. Has gara ýazylan atlaryň haýs y sandadygyny aýdyň.*

AŞGABAT

Aşgabat **şäheri** ýurdumyzyň owadan **şäherleriniň** biridir. Aşgabatda owadan we gin **köçeler,** beýik **jaýlar,** göm-gök **baglar** bilen bürelen **seýilgähler,** onlarça **çagalar** bagy, **mekdepler,** ýokary okuw **jaýlary bar. Çagalar, ulular** üçin ýörite **kitaphanalar** işleýär.

Aşgabadyň iň oňat hem owadan, bagly köçeleriniň biri Magtymguly **şaýoludyr. Bu şaýolunyň** ugrunda onuň ýadygärligi bar. Ony çagalar baryp görýärler.

Aşgabatda maşyn, trolleýbus gatnawy köpdür. Islän ýerine maşynly barmak bolýar.

Ýokarky ýazgynyň mazmunyny öz sözleriňiz bilen aýdyp beriň

ýädygärlik

194-nji gönükme. *Birlik sandaky atlara köplük sanyň goşulmasyny goşup, depderiňize göçüriň.*

Çopan	gawun	garpyz	kaşir.
Injir	serçe	kelem	göle.
Keýik	jorap	el	kirpi.
Kepderi	towuk	awçy	tam.

195-nji gönükme. ***Köplük*** *sandaky atlary birlik sana öwrüp, depderiňize ýazyň.*

Garlawaçlar, almalar, çekiçler, dutarlar, owlaklar, bedreler, balyklar, deňizler, ýumurtgalar, ördekler, halylar, stollar, käseler, atlar, daýhanlar.

196-nji gönükme.. Özüiňizden birlik we köplük sandaky atlaryň her birine üç söz tapyp, sözlem içinde getiriň hem-de depderiňize ýazyň.

Turkmenkultr.com